

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Vita, Et Gestis S. Francisci Xaverii È Societate Iesv
Indiarvm Apostoli Libri Qvatvor**

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1666

30. Conuertuntur Amangucciani.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10854

bitassent, quæ cum essent decem, interdum duodecim numero, respon-
sione vna satisfecisse vniuersis. Me vero obiectante, fortassis dubia fuisse
inter se affinia; minime omnium, ait, sed longe diuersa, nec P. Francisco
fuisse id nouum, sed notum atque vsitatum.

30 Partim igitur summa veritate aduersus literatos, & Bonzios ius
suum decertando, disputandoque asserente; partim prodigiis, quæ illic
plurima edidit; partim denique insignibus sanctimoniarum argumentis, cœ-
pit Apostolus laborum fructus tanta copia metere, vt bimestri spatio
baptizauerit quingentos, magnam partem illustres nobilitate ac literis,
qui vt pugnaci disputatione, & doctrina paulatim conuicti, manus fidei
dederant, poterant aliis in ea, magistri effici. Mirum autem quod re-
fert ipsemet vnum tota vrbe, priuatim, ac publicè de Christi fide fuisse ser-
monem, vnam disputationum materiam; qui ad eam postremi, &
ægrius accessissent fuisse animosiores in ea defendenda, in obseruanda
nominatiores. Patri autè optimo sic addictos vt auelli ab eius ædibus, &
latere non possent. Fatigasse illum assiduo discendi studio, vbique myste-
ria esse reueritos, (vt in crucis formandæ signo, quo tot Arcana conti-
nentur) at is videlicet inexplicabili gaudebat voluptate, qualem nus-
quam alibi percepisset. Itaque postea Cocino in Indiam scribens ad so-
cios qui ex Europa illuc peruenerant. [Nuper, ait, ex Iaponia redij cor-
pore satis firmo; virtute, & animo debili: sed hæc quam meditor ærum-
nosissima in Sinas profectio, sola innititur diuinæ fiducia bonitatis, &
meritorum Christi Iesu. Nam etsi nunc incanui torus, at me si vnquam
alias valentem & vegetum sentio. Labori nimirum, in crudienda natio-
tione morata, composita, rationis, & veri amica, incredibiles insunt vo-
luptates, certè nunquam dum vixi expertus sum, quam Amanguccij ma-
iores, cum ex indulgentia edicti regij, ad nos audiendos concursus fie-
ret. Spectabam iucunde, depresso superbia, Bonziorum domitos
spiritus; infensissimos Christi hostes, iam illi prostratos, morigeros, &
libenter subiectos: cernebam triumphantes gaudio novos Christianos,
cum victores redirent ex decertatione aduersus Bonzios; cum æmula
solicitudine instarent ethnicis, veritatis robore exarmandis, perducen-
disque ad fontem salutis; cum suorum formas certaminum, euentusque
narrarent, & ex iis consequens exitum barbaræ superstitionis. Horum
spectaculo, & auditu, iis exundabat lætitiis animus, vt molestiarum mea-
rum sensum omnem in me extinguerent. Possent ah! vtinam vt hæc
recolo inter medios labores, cœlestes delicias, mihi cœlitus infusas, ita
illas apud Nostrates in Europa academicos memorare, & initiare illos
aliquantula earum promulside! huc certò eorum quamplurimi vltro
confluerent; & quicquid habent ingenij, ac valetudinis in horum sa-
lutem ethnicorum conferrent.] Huc vsque Xauerius, cui tot licet exu-
berantibus gaudiis, graues tamen fuere lugendi, & mœrendi causæ, non
modo ex Rege qui Christiana instituta magni faciens, multumque ve-
neratus nihilo idololatriæ minus tenax; inueteratarum libidinum in luto
hæsit;

30
Conuertun-
tur Ama-
gucciaii.

hæsit; verum etiam ex regni Barone primario, atque firmamento. Erat viro nomen Neatondamus, hunc si plenior afflasset diuini splendoris radius, poterat in eo alterum Amangucij nascens Ecclesia, sibi Apostolum sperare, obseruabat ipse cum coniuge Xauerium velut patrem, venerabatur vt sanctum, amabat vterque intimo affectu Christianos, & causam fidei miris modis vterque tuebatur, sed cum grandi sumptu ædificasset multa Bonziis, fundassetque perpetuo censu cœnobia; dolebat iis, vt ipsi stolidè excusabant, illorum mercede excidere, ac ne perderent quod nusquam habebant, eius quod solide possidendum iis ingerebatur iacturam maluerunt; vtrique miseri, quod damno duplici caducas simul & æternas opes amiserunt. Duos quoque Xauerij socios lato animarum prouentu locupletabat Deus: Ioannem præsertim Fernandiam, cui generosam de se victoriam, triumpho, rependit, quo gloriosior Euangelij ministris inter infideles non potest obtingere. Dicebat aliquando ad populum celeberrimo vrbs loco, calebat dicentis oratio, frigebat nihilo secius auditor, nec in cuiusquam animum orator pius descenderat, cum ecce tibi ethnicus impudens, producto versus illum ore, velut aliquid in aurem locuturus, purulento sputo dicentis faciem conspurcat; tum facti præclari contumelia elatus, abire gestiens, respectare identidem, nutibus iniuriam laudare, multumque sibi de illa plaudere. Inter multos, vt fit, alij risu, indignatione alij turpe facinus, ac scædum excipere; omnes in Ioannem oculos figere, experturi ad publicam & improuisam dedecoris offensam, quam rectè, & placidè in gradu staret. Verum is impudentem scurram, nec secutus oculis, nec vultu mutatus, nec alter colore, quod agebat agens, nihil interpellatus dicere perrexit, eodem frontis modestæ sereno, vt si nihil esset indignum passus, ducto solum tranquille strophio loquax faciem derisit, & protractum sermonem, ad finem quietè pertexuit. Hic omnes etiam petulantissimi sile, ludòque in serium verso admirari; sedatum illud moderate mentis, & subitis iniuriis dominum sui imperium, excelsitati nobilis animi deputare, sed philosophatus sublimius, vir inter literatos grauissimus; cæterum legis Christianæ impugnator, obsequioque fortissimus, quem eo Deus egisse videbatur, vt serui sui patientiam, eius conuersione coronaret; statuit omnino, diuinam esse legem oportere, quæ suis vires eminentiores suggereret humanis, ex quo deteresa cecitate, iis aperuit oculos quæ prius non viderat, [viros nempe mentis virtutisque tam vastæ, haud quaquam ex orbe ultimo; per vltima quæque rerum, & viarum discrimina in Iaponiam aduectos honoris ambitu quem suimet contemptu calcarent; vel opum cupidine, qui tantum auri, & argenti, vltro sibi à Rege donatum non sustinissent admittere. Solo igitur Dei quem colerent, ardenti obsequio impulsos, & desiderio eius nominis celebrandi, insinuandique longinquis populis supremam illius venerationem. Alacritatem porrò illam paupertate quam tantopere diligenter contentam, perpetuari alio pignore non posse, nisi auctoramento illo

beatitatis

beatitatis sempiternæ, quam iactarent à Christi sequacibus post mortem expectari. Et ferret Deus tanta sapientia homines, & tanta sanctimonia decipi? & veniret cuiquam in suspicionem, tam procul, & per tot inuia eò solùm in Iaponiam venisse, vt nugas, & mendacia venderent? Bonziorum verò, quàm essent flagitiosi mores, quantis ab recto spatiis documenta errarent; sibi optimè exploratum, quàm inter se torfecta dissiderent, quàmque arbitrarium cuius esset, ac propè ludicrum, quauis pro libidine cõficta, veri nomine effutire. Ita ille apud se, vt post narrauit, argumentabatur. Nec fuit celetior excipienda veri ac boni luce, quàm se illi penitus tradendo, Fernandium statim à concione subsequitur, victum se ab illo telo duplici fateatur, rationum vi, & virtutis exemplo; rogat vitæ lauacro ablui, lastratusque à S. Xauerio Christianis accedit, sibi propterea gratulantibus tantum virum, quòd eius auctoritas multos haud dubiè secum esse tractura.

31 E contrario Bonzij Christianorum incrementis, numero famâq; insignibus; suorum verò defectionibus, & probris expostulare, rumpi, turbare omnia; senes potissimùm, inueterata superstitionis, aut peruersitatis amuli, ac tenaces: & erat iis sanè, vno de se ad populum opinionis ambitu, & largitate donorum nixis, dolendi causa, nec parua, nec inanis. Ex centum cœnobiis quæ Amanguccij habuerant, vix pauca suos tenebant inquilinos, alia sensim quotidie defluebant: adeò multos ab eorum cœtu, turpitudinum enormium mordax conscientia remouebat, & decipiendi sacrilegè populi tædium, ad captandas fabulosas inuentis ciuium facultates: malebant ergo in seculo degere, ex quo deinceps pronum erat illos ad Christum adducere: Porro hi plurimùm quò Christo fuerant inimiciores, hoc maioribus studiis eius nomen fidemque tuebantur, & in Bonzios maximè, strenuam nauabant operam. Retegebant enim Sãcto Patri arcanas eorum libidines, austeritate, adsciticia teetas, & dissimulatas; occulta mysteria euoluebant eius quam quisque sectatus fuerat disciplinæ, indicabant pugnantes sententias, & dolosa, inuenta torquendi clientum suorum marsupij, hæc verò sanctus enunciabat palàm, eosque populo graphicè depingebat, vt sciret quales re ipsa essent, & quales esse mentirentur. Quod in rabiem agebat sceleratos, plebe iis vulgò secreta dedecora publicè exprobrante; nec eos torquebat mitiùs quòd ipsorum nudius tertius discipuli, & adoratores, Christiani effecti, mox luce palàm in oculis omnium audent magistros laceffere, & iis inuoluere argumentis quibus eò arctius stringebantur, quò extricare se contentiosius satagebant: docuerat illos Bonziorum iam doctus arcana Xauerius, sectarum singulas manifestæ dictorum pugnantia conuictas arguere, quò nihil potest illic homini literato propudiosius infligi. Hac arte Xauerius dici non potest quàm commodè vsus sit, ad animandos confirmandosque Christianos Bonziis concertantes, quos sic didicerant spernere, vt aggredierentur illos ex condito etiam pueri disputatione, superbis asinis, quale genus est Bonziorum,

31
Bonzij odio,
& contemp-
tui fuit.

Aa ignomi